

behaviour. *British journal of sports medicine*. 2020. 54(24). 1451–1462. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102955>

9. Green D. J., Hopman M. T., Padilla J., Laughlin M. H., Thijssen D. H. Vascular Adaptation to Exercise in Humans: Role of Hemodynamic Stimuli. *Physiological reviews*. 2017. 97(2). 495–528. <https://doi.org/10.1152/physrev.00014.2016>

10. Pedersen B. K., Febbraio M. A. Muscles, exercise and obesity: skeletal muscle as a secretory organ. *Nature reviews. Endocrinology*. 2012. 8(8). 457–465. <https://doi.org/10.1038/nrendo.2012.49>

11. Bodenheimer T., Lorig K., Holman H., Grumbach K. Patient self-management of chronic disease in primary care. *JAMA*. 2002. 288(19). 2469–2475. <https://doi.org/10.1001/jama.288.19.2469>

12. Lorig K. R., Holman H. Self-management education: history, definition, outcomes, and mechanisms. *Annals of behavioral medicine : a publication of the Society of Behavioral Medicine*. 2003. 26(1). 1–7. https://doi.org/10.1207/S15324796ABM2601_01

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-58>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНИХ ВИКЛИКІВ

Князькова Валентина Яківна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна

Криленко Володимир Ігорович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна

У період глибоких соціально-економічних трансформацій та геополітичної нестабільності система громадського здоров'я в Україні набуває визначального значення як один із базових елементів національної безпеки, людського потенціалу та стійкого розвитку держави. Її функціонування виходить за межі традиційного медичного обслуговування, охоплюючи профілактичну, аналітичну, управлінську

та соціальну складові, що формують комплексний підхід до збереження та зміцнення здоров'я населення.

Актуальність розвитку цієї сфери обумовлена сукупністю факторів, які одночасно впливають на стан здоров'я населення. Серед них ключову роль відіграють демографічна криза, епідеміологічні трансформації, наслідки пандемії COVID-19, а також повномасштабні воєнні дії, що створюють безпрецедентне навантаження на систему охорони здоров'я. У цьому контексті громадське здоров'я виступає не лише як інструмент реагування на загрози, а й як механізм їх попередження через формування сприятливого середовища для життєдіяльності населення.

Характерною ознакою сучасного етапу є домінування неінфекційних захворювань у структурі смертності та захворюваності. В Україні цей показник стабільно перевищує 80%, причому найбільшу частку становлять серцево-судинні та онкологічні хвороби. Така ситуація свідчить про наявність системних прогалин у сфері профілактики, ранньої діагностики та формування культури здорового способу життя. Водночас вона підкреслює необхідність зміщення акцентів державної політики від лікування до попередження захворювань, що відповідає сучасним міжнародним підходам.

Демографічні процеси в Україні також демонструють негативну динаміку. Скорочення чисельності населення, старіння нації, зниження рівня народжуваності та зростання смертності формують складний соціально-економічний контекст, у якому система громадського здоров'я має функціонувати. Очікувана тривалість життя залишається нижчою, ніж у більшості європейських країн, що свідчить про недостатню ефективність існуючих механізмів підтримки здоров'я населення.

Суттєвий вплив на трансформацію системи громадського здоров'я справила пандемія COVID-19, яка виявила як слабкі, так і потенційно сильні сторони національної системи охорони здоров'я. З одного боку, були зафіксовані проблеми з ресурсним забезпеченням, координацією дій та кризовим управлінням. З іншого – пандемія стимулювала розвиток цифрових технологій, зокрема електронних систем обліку та моніторингу медичних даних, що створило передумови для подальшої цифровізації галузі [1].

Особливим викликом для системи громадського здоров'я стали воєнні дії, які суттєво змінили структуру захворюваності та потреб населення у медичних послугах. Зростання травматизму, поширення психічних розладів, порушення доступу до медичної допомоги в окремих регіонах – усе це потребує адаптації існуючих механізмів управління до умов кризового середовища. Значна частина населення

потребує не лише фізичної, а й психологічної підтримки, що актуалізує розвиток системи психічного здоров'я як невід'ємної складової громадського здоров'я.

У відповідь на ці виклики в Україні поступово формується нова модель управління громадським здоров'ям, орієнтована на децентралізацію, підвищення ролі регіональних структур та інтеграцію міжсекторальних підходів. Розвиток центрів контролю та профілактики хвороб, удосконалення механізмів епідеміологічного нагляду, а також впровадження сучасних інформаційних систем сприяють підвищенню ефективності управлінських рішень [2].

Важливим аспектом є також посилення міжгалузевої взаємодії, оскільки стан здоров'я населення формується під впливом широкого спектра соціальних, економічних та екологічних чинників. Ефективна політика громадського здоров'я передбачає координацію дій у сферах освіти, соціального захисту, екології та економіки, що дозволяє створити комплексні умови для збереження здоров'я населення.

Перспективи розвитку системи громадського здоров'я в Україні пов'язані з її подальшою модернізацією, інтеграцією до європейського простору та впровадженням міжнародних стандартів. Особливого значення набуває зміцнення інституційної спроможності, підвищення рівня фінансування, розвиток кадрового потенціалу та впровадження інноваційних технологій. У цьому контексті важливою є реалізація довгострокових стратегій, спрямованих на підвищення якості життя населення та забезпечення стійкості системи до зовнішніх і внутрішніх викликів [3].

Таким чином, сучасний стан громадського здоров'я в Україні характеризується складною багатофакторною динамікою, що потребує системного, науково обґрунтованого підходу до управління. Ефективне функціонування цієї системи можливе лише за умови поєднання державної політики, наукових досліджень та практичних інструментів, спрямованих на формування здорового суспільства. У стратегічній перспективі це стане важливим чинником соціальної стабільності, економічного розвитку та національної безпеки держави.

Література:

1. Князькова В. Я., Криленко В. І., Шрамко О. О. Цифрова трансформація медичної галузі як інноваційна складова реформи охорони здоров'я. Матеріали 2 Міжнародної науково-практичної конференції «New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions». Марсель, Франція. 16–18 грудня 2024. С. 123–127. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2024/12/Marseille_France_16.12.24.pdf

2. Радченко О., Лагодієнко В. Сучасні тенденції та стратегічні орієнтири системи охорони здоров'я України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. № 20(1(47)). С. 34–48. [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.1\(47\).226925](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.1(47).226925)

3. Немченко В. В., Криленко В. І., Рудінська О. В., Князькова В. Я., Немченко Г. В. Механізм синергії громадського здоров'я, продовольчої безпеки та поведінки споживачів: роль нейромаркетингу. *Економічний вісник Дніпровської політехніки. Науковий журнал*. 2024. № 2(86). С. 123–131. <https://doi.org/10.33271/ebdut/86.123>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-59>

РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПРОБЛЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Костюк Володимир Сергійович

здобувач вищої освіти

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Рожнова Анастасія Михайлівна

старший викладач кафедри гігієни, медичної екології

та громадського здоров'я

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Проблема раціонального харчування студентської молоді набуває особливої актуальності в контексті сучасних викликів громадського здоров'я. Студентський вік є періодом інтенсивного інтелектуального навантаження, соціальної адаптації та формування сталої моделі повсякденної поведінки. Саме в цей час закріплюються харчові звички, які надалі можуть впливати на ризик розвитку хронічних неінфекційних захворювань, рівень працездатності, психоемоційний стан і загальну якість життя. Тому харчування студентів доцільно розглядати не лише як індивідуальну побутову практику, а як важливий елемент профілактичної політики у сфері громадського здоров'я [1, с. 45].

Раціональне харчування передбачає достатнє енергетичне забезпечення організму, збалансованість основних нутрієнтів, регулярність прийомів їжі, безпечність продуктів і відповідність раціону